

İÇİNDEKİLER

Sıra	Tarih	Yayın	Başlık	Sayfa
1	01.01.2018	Türk metal	BAŞARIYI GETİREN SENDİKAL ANLAYIŞ	2

2017-2019 MESS Grup Toplu İş Sözleşmesi Süreci BAŞARIYI GETİREN SENDİKAL ANLAYIŞ

Mahsun TURAN
Türk Metal Sendikası
Toplu Sözleşmeler Dairesi Başkanı

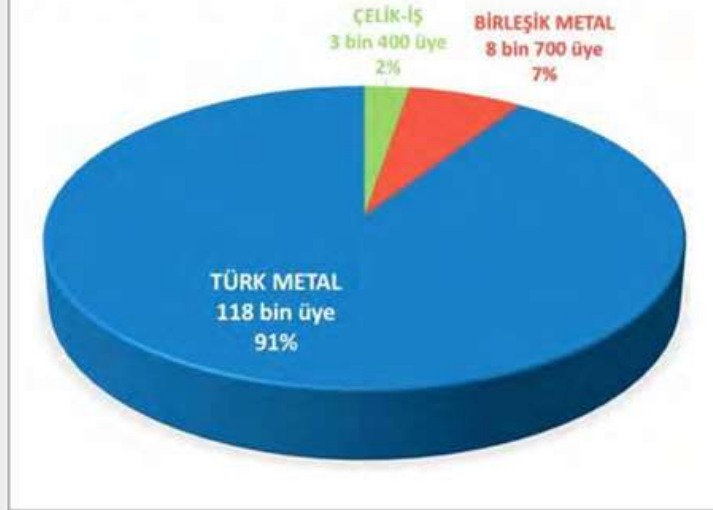
GİRİŞ

Eylül 2017 - Ağustos 2019 döneminde geçerli olacak MESS Grup Toplu İş Sözleşmesi, birçok bakımdan tartışmalı bir sürecin sonunda 30 Ocak 2018 tarihinde imzalandı. Türkiye ekonomisinin lokomotifi olarak görülen sektörlerdeki ücret düzeylerini ve çalışma ilişkilerini belirlemesi bakımından belirleyici olan MESS Grup Toplu İş Sözleşmesi, metal iş kolunda MESS üyesi olmayan işyerlerindeki toplu iş sözleşmeleri için de emsal oluşturmakta ve böylece sektördeki diğer tüm sözleşmelerin, dolayısıyla da tüm metal sektörünün gidişatına yön vermektedir. İş kolundaki 180 şirkete bağlı işyerlerinde çalışan yaklaşık 130 bin işçiyi kapsayan MESS Grup Toplu İş Sözleşmesi Türkiye'nin en kapsamlı toplu iş sözleşmesidir.

Metal iş kolunda Türk Metal, Birleşik Metal-İş ve Çelik-İş sendikalarının toplu sözleşme yapma yetkisi bulunuyor. MESS, Grup Toplu İş Sözleşmesini bu üç sendikayla ayrı ayrı yürütmektedir. Grup TİS kapsamındaki işçilerin %91'i adına müzakere yürüten Türk Metal Sendikası doğal olarak bu süreçlerin asıl aktörü durumundadır. (Grafikte¹, sendikaların MESS Grup TİS kapsamında olan işyerlerindeki üye sayıları ve oranları yer alıyor).

1- Bu sayılar ilgili sendikaların ve MESS'in kamuoyuna açıkladığı verilerden derlenmiştir.

SENDİKALARIN MESS GRUP TİS KAPSAMINDAKİ ÜYE SAYILARI

30 Ocak 2018'de imzalanan sözleşme elde edilen zam oranları işçilerin çok büyük bir kesiminde memnuniyet yarattı. Sözleşmenin bağitlanmasından sonra bu başarıyı getiren unsurlar hakkında yazılı ve görsel basında çeşitli değerlendirmeler yapıldı.

Bu yazıda, her dönem olduğu gibi bu dönem de MESS Grup Toplu İş Sözleşmesi sürecinde işçi tarafının esas aktörü olan Türk Metal Sendikasını başarıya götüren çalışmalar, söylemler ve eylemler özetlenmeye çalışılacaktır.

TASLAK HAZIRLIĞI

Türk Metal Sendikası 2017 MESS Grup TİS taslağını metal işçilerinin talepleri

doğrultusunda şekillendirmeyi kararlaştırdı. Bu doğrultuda da, çeşitli yollarla üyelerin talepleri ve görüşleri toplandı; bir taraftan işyerleri ve şubeler düzeylerinde toplantılar yapılırken, diğer taraftan hem bağımsız bir araştırma kuruluşunun hem de Türk Metal Sendikası Araştırma ve Eğitim Merkezi'nin (TAEM) tüm işyerlerinde yaptığı anketlerle en doğru verilere ulaşılmaya çalışıldı. Yüz binden fazla işçinin katıldığı anketlerin değerlendirme süreci, sendikanın tüm kadrolarının seferber edildiği yoğun ve kapsamlı bir çalışmaya dönüştürüldü.

Yapılan anketlerin sonuçları analiz edilerek, alanında uzman akademisyenlerden alınan; metal sektörünün maliyet kalemleri,

kârlılık durumları ve yatırım planlamalarına ilişkin raporlarla birlikte değerlendirildi. Bu çalışmaların sonuçları sendika genel merkezinde, yöneticilerin ve sendika uzmanlarının katıldığı toplantılarda **toplulu sözleşme** taslağı haline getirildi.

Hazırlanan taslağın işçiler tarafından sahiplenilmesi için sendikamızın yayın organları sosyal medya, internet ile yazılı ve görsel basın etkin bir şekilde kullanıldı. Örneğin, hazırlanan taslakta parasal taleplerin Türk Metal üyesi her bir işçiye ne kadar getiri sağladığının kişiye özel şifre ile hesaplanabildiği bir internet sitesi kuruldu. Böylece, sendika üyeleri taslağın kendileri için ne getireceğini net bir şekilde görebildiler.

Taslak kamuoyuna açıklandıktan sonra, işveren çevreleri taleplerin ekonominin gerçeklerini dikkate almadığını belirtse de, işçiler tarafından sosyal medyada şaşkınlık ve memnuniyet ifade eden yaygın paylaşımlar yapıldı, yazılı ve görsel basında olumlu değerlendirmeler yer aldı.

Söz konusu olumlu değerlendirmelerle birlikte, taslakta yer alan taleplerin elde edilmesi için mücadele verilemeyeceği; Hükümetin "milli güvenliği", OHAL ve sınır dışı askeri operasyon koşullarını gerekçe göstererek grevi erteleyeceği, bunu bahane

edecek olan Türk Metal'in, MESS'in taleplerine boyun eğeceğini iddia edenler de oldu.

MÜZAKERE SÜRECİNDE MÜCADELE

Taslağın açıklanmasından sonra Türk Metal'in tüm yayın organlarında, taslakta yer alan taleplerin ancak kararlı bir mücadele ile kazanılabileceği her fırsatta vurgulandı. Başta Genel Başkan olmak üzere, sendikamızın tüm yöneticileri buldukları her ortamda müzakere sürecinin çatışmalı geçeceğini, bu yüzden karşılaşılabilecek her türlü zorluğa şimdiden hazırlıklı olunması gerektiğini ifade ettiler.

Türk Metal Sendikası açısından müzakere sürecinin en önemli sorununun OHAL ve sınır ötesi askeri operasyon nedeniyle, kaçınılmaz görülen bir grev ertelenmesi ve işçilerin MESS karşısındaki meşru ve yasal mücadele olanaklarının kısıtlanması olduğu tüm değerlendirme toplantılarında çeşitli kademelerdeki yöneticiler ve uzmanlar tarafından ifade edildi. Bu nedenle sözleşme sürecinde işçilerle sendika arasındaki bağların ve güvenin sağlanmasına ve her türlü baskı ve zorluk karşısında tüm işyerlerinde tek vücut hareket edilebilmesine odaklanıldı. Genel Başkan tarafından gazetelere ve televizyonlara verilen

demeçlerde, işçilerle buluşulan her ortamda sözleşme taslağına sahip çıkılması yönünde çağrılar yapılarak, bunun yolunun eylemli bir mücadele yürütmek ve gerekirse grev yapmak olduğu belirtildi. Bu tutum sadece kürsülerden yapılan konuşmalarla, basına verilen demeçlerle sınırlı kalmadı, çeşitli düzeylerdeki sendika organları toplantılar yaparak işyerlerinde ve kent meydanlarında gerçekleştirilecek eylemler için hazırlıklar da yapıldı.

Elbette işyerlerinde yaratılan bu hareketlilik işverenler tarafından da gözlemleniyor ve çeşitli yöntemlerle baskı uygulanmaya, işçilere gözdağı verilmeye çalışılıyordu. Müzakere süreci, tek tek işyerlerinde uygulanan baskı ve yıldırma politikaları nedeniyle işçiler açısından çetin bir mücadeleye dönüşmüş durumdaydı.

ZAMANINDA, DOĞRU VE ETKİN BİLGİLENDİRME

Sözleşme görüşmelerinin ilk oturumları, bu dönemde anlaşmazlık konusu yapılmayan maddeler üzerinde mutabakat sağlanarak tamamlandı. Müzakerelerin başlangıcından itibaren her oturumun sonunda sendika tarafından sosyal medya ve telefon mesajları ile bildirimler yapılırken, şube

MESS Görüşmelerinde Türk Metal Heyeti.

Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Pevrul Kavlak, görüşme sürecinde, gazetecilerle sık sık bir araya geldi.

yöneticilerinin ve işyeri sendika temsilcilerinin de hiç vakit kaybetmeden işyerlerine giderek işçileri bizzat bilgilendirmeleri sağlandı. Sözleşme görüşmeleri hakkında zamanında ve doğru bilgilendirme için sendikamızın tüm imkanları ve kadroları seferber edildi.

Teknolojik olanakların ve sosyal medyanın etkin bir şekilde kullanılmasıyla sağlanan bilgi akışı meyvesini verdi, işçiler, işyerlerinde **toplu sözleşme** sürecini daha yakından takip etmeye başladı. Bu tartışmalarda sendikamızın kararlılığını desteklediklerini ve alınacak eylem kararlarını uygulayacaklarını gösterdiler.

MESS'İN KIRMIZI ÇİZGİLERİ

Müzakerelerde sıra sendikamızın yeni taleplerine ve parasal konulara geldiğinde MESS Genel Sekreterinin gazete ve televizyonlara yaptığı açıklamalarda, sendikamızın taleplerinin kabul edilmeyeceğini ve üstelik işçilerin haklarını geriye götürmek anlamına gelecek kırmızı çizgiler² ilan etmesi nedeniyle gerilim daha da artmaya başlamıştı. Bu durum, Türkiye'nin en güçlü işveren örgütlerinden biri olan MESS'in açık bir meydan okuması olması bakımından metal işçilerinde

2- Dünya Gazetesi, 27 Kasım 2017, <https://www.dunya.com/ekonomi/calisan-yuzde-40-istedi-isveren-3-sart-one-surdu-haberi-392305>

tedirginliğe ve karamsarlığa yol açmıştır.

MESS Genel Sekreterinin 27 Kasım 2017 tarihinde yaptığı bu açıklamaların hemen ardından, Türk Metal Sendikası Başkanlar Kurulu toplantıya çağırıldı ve 30 Kasım'da gerçekleşen toplantının sonuç bildirgesinde, MESS'in kamuoyuna yaptığı açıklamalara tepki gösterilerek, sözleşme taslağındaki talepler için gereken mücadelenin verileceği belirtildi.³ Türk Metal Sendikası Genel Başkan Pevrul Kavlak tarafından çeşitli basın yayın kuruluşlarına yapılan açıklamalarda, MESS'in kırmızı çizgileri karşısında işçilerin de "kıpkırmızı" çizgilerinin olduğu, bu çizgilerinden taviz verilmeyeceği, bunun için grev de dahil her türlü yasal ve meşru mücadele yollarının kullanılacağı belirtilerek, eylem kararı alındı.

3- Türk Metal Sendikası Başkanlar Kurulu Açıklaması, 30 Kasım 2017 <http://www.turkmetal.org.tr/haberler/guncel-haberler/204184>

MESS'in tutumunu açıklamasına zaman kaybetmeden gösterilen bu tepkiler ve Genel Başkan Kavlak'ın, "Eylemse eylem, grevse grev" şeklinde sloganlaştırdığı mücadele kararlılığı, işçilerde başlangıçta oluşan karamsarlığın yerini, MESS'e yönelik öfkeli tepkilerin almasını sağladı. Türk Metal'in, MESS'in tutumunu karşısındaki mücadeleciliği, işçilerin Türk Metal'e güvenini, eylemlere katılımı ve kararlılığı artırdı.

AFRİN HAREKATI VE TÜRK METAL'İN TUTUMU

20 Ocak'ta Zeytin Dalı Harekâtı başladığında, Türk Metal üyeleri tarafından şehir meydanlarında her biri binlerce işçinin katıldığı mitinglere dönüşen kitlesel eylemler yapılmaktaydı. Türk Metal Sendikası Yönetim Kurulu, Harekâtın başlamasından iki gün sonra bir karar alarak, şehir meydanlarında ve işyerleri

“Taslağın açıklanmasından sonra Türk Metal’in tüm yayın organlarında, taslakta yer alan taleplerin ancak kararlı bir mücadele ile kazanılabileceği her fırsatta vurgulandı. Başta Genel Başkan olmak üzere, sendikanın tüm yöneticileri buldukları her ortamda müzakere sürecinin tartışmalı geçeceğini, bu yüzden karşılaşılabilecek her türlü zorluğa şimdiden hazırlıklı olunması gerektiğini ifade ettiler.”

dışında yapılması planlanan eylemlere son verildiğini duyurdu. Yönetim Kurulu tarafından yapılan açıklamada “Türk Silahlı Kuvvetlerimizin sınır ötesinde gerçekleştirdiği operasyon nedeniyle, ülkemizin içinde bulunduğu koşulları dikkate alarak, kent meydanlarında ya da caddelerde eylem yapmama kararı almıştır. Yönetim Kurulumuz, yürekleri bir yandan Mehmetçiğimizle birlikte atan, diğer yandan da ailesine, çocuklarına insan onuruna yaraşır bir yaşam sağlamak için ekmeğinin derdinde olan metal işçilerinin, eylemlerini bundan böyle işyerleri içinde, tezgâh başında sürdürmelerine karar vermiştir.” ifadeleri kullanıldı. Bu karar sendikanın üyeleri tarafından da olumlu karşılanarak sahiplenildi ve böylelikle, işyerlerindeki eylemler daha etkili ve kararlı bir şekilde yürütülmeye başlandı.

4- 22 Ocak Tarihli Türk Metal Yönetim Kurulu açıklaması, <http://www.turkmetal.org.tr/haberler/guncel-haberler/204349>

Türk Metal üyeleri, MESS'in olumsuz tutumunu, kitlesel eylemlerle protesto ettiler.

“GREV YASAĞI” VE TÜRK METAL’İN TUTUMU

Sürecin başında, Türk Metal’in açıkladığı taslakta yer alan taleplerin masa başında yürütülecek müzakerelerle elde edilemeyeceği ve ancak iş durdurma eylemleri veya güçlü bir grevle bunun mümkün olabileceği düşüncesi birçok kesim tarafından dile getirilmekteydi. Bununla birlikte, kamuoyunda grev uygulamasının, hükümetin “grev ertelenmesiyle” yasaklanacağı görüşü hakimdi. Bu öngöründen hareketle birçok kişi, Türk Metal Sendikası’nın, OHAL koşullarını ve “grevin yasaklanmasını” bahane ederek işçileri yüzüstü bırakacağını, mücadele

etmeyeceğini, dolayısıyla ya MESS’in taleplerine boyun eğeceğini ya da sözleşmeyi Yüksek Hakem Kurulu’nun iradesine terk edeceğini iddia etmekteydi. Üstelik, her ne kadar herkes tarafından beklenen bir gelişme olsa da, grevin ertelenmesi, heyecanlı ve kararlılıkla mücadele eden metal işçilerinde derin bir moral bozukluğu yarattı.

Grevin ertelendiği 26 Ocak 2018 Cuma günü Türk Metal Başkanlar Kurulu yeniden toplantıya çağırıldı ve toplantının sonuç bildirgesinde şu ifadeler yer verildi: “Bu haksız ve adaletsiz grev ertelenmesine karşı, işçi sınıfının haklı ve meşru mücadelesine yılmadan devam edeceğine sonuna kadar inanan Başkanlar Kurulumuz,

bu kapsamda, işyerlerinde bugüne kadar sürdürülen eylemlere kararlılıkla devam edileceğini kamuoyuna ilan etmektedir.” Aynı açıklamada eylem takvimi de belirlenerek, iş bırakma eylemlerinin artarak devam edeceği vurgulandı. Bu açıklamadan sonraki gün yapılan Gebze 1 Nolu Şube Genel Kurulunda yaptığı konuşmada Türk Metal Sendikası Genel Başkan Pevrul Kavlak, “Her şey bitti mi? Asla ve asla bitmedi. Biz bitti demeden de bitmeyecek. Hatta daha yeni başlıyor. Daha dün Başkanlar Kurulumuzu burada topladık. Süreci yeniden gözden geçirdik. Eylem kararlarımızı bu yeni duruma göre revize ettik. Biz nasıl ki vatanımızı milletimizi bayrağımızı seviyorsak, nasıl ki işyerimizi işimizi seviyorsak biz emeğimizi ekmeğimizi alın terimizi de seviyoruz. Pazartesi gününden itibaren bütün işyerlerinde bir saat duruş (iş bırakma, M.T.) eylemi gerçekleştireceğiz. Bu da yetmezse, bunlardan da sonuç alamazsak, sözleşmeyi bitirene kadar her gün eylemlerimiz devam edecek. Durmayacağız, yılmayacağız.” diyerek eylemlerin

5- 26 Ocak 2018 tarihli Türk Metal Başkanlar Kurulu Bildirgesi, <http://www.turkmetal.org.tr/haberler/guncel-haberler/204367>

artarak devam ettireceğini duyurdu.

Türk Metal’in eylem çağrıları işçiler tarafından tereddütsüz uygulamaya konuluyor, eylemlerdeki coşku ve disiplinle birlikte, iş bırakma eylemleri giderek artırılıyordu. Bu durum işveren çevrelerinin ve dolayısıyla MESS’in sözleşme masasında bir çözüm bulunması için kırmızı çizgilerinden vazgeçmesinde ve sendikanın kabul edebileceği teklifler üretmesi doğrultusunda ağır bir baskı oluşturdu. Böyle bir ortamda MESS’in çağrısıyla yapılan ve 29 Ocak akşamı başlayıp 30 Ocak sabahına kadar süren müzakereler sonucunda, sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlanmış oldu.

GRUP SÖZLEŞMESİ VE MÜNFERİT SÖZLEŞMELER

Yazının başında MESS Grup Sözleşmesinin sadece Grup kapsamındaki işyerlerini değil metal iş kolundaki tüm işyerlerini doğrudan etkileyeceği belirtilmişti. Grup sözleşme süreci sona erince, MESS karşısında elde edilen zam oranları ve diğer kazanımlar, münferit sözleşmelerde ulaşılması ve hatta aşılması için mücadele verilecek bir çıta oluşturdu. Elbette böyle bir çıtayı tutturmak ve hatta üzerine çıkabilmek, tıpkı MESS sürecindeki gibi kararlı

duruş ve eylemli bir mücadeleyle sağlanabilecekti.

Münferit sözleşme müzakerelerinde birçok işveren, MESS’in tutumuna benzer bir şekilde altı aylık enflasyonun %3,20 olarak açıklandığı koşullarda grup sözleşmesinde kararlaştırılan %24,63’lük zammı kaldıramayacaklarını ifade ediyorlardı. Ancak Türk Metal’in MESS sürecinde sergilediği kararlılık bu müzakerelerde de sürdürüldü. Grup sözleşmesinde sergilenen “müzakere sürecinde mücadele” anlayışı ile işçilerle sendika arasında inşa edilen güven ortamı, işverenlerin sendikanın taleplerini kabul etmelerinin yolunu açtı.

Sendikanın münferit sözleşme süreçlerinde de temel sloganı haline gelen “eylemse eylem, grevse grev” anlayışının işçiler tarafından da benimsenerek hayata geçiriliyor olması, sözleşme masasındaki müzakere heyetlerimizin en önemli dayanağı durumuna geldi. Örneğin, Allegion Emniyet ve Güvenlik Sistemleri A.Ş. (İTO Kilit) işyerinde birinci altı ay için alınan ve %29’u bulan zam oranı 26 günlük grevin sonunda elde edilebildi. Benzer bir şekilde, çoğunluğunu kadınların oluşturduğu Çerkezköy’de faaliyet gösteren PRETTL işyerinde üyelerimizin kamuoyuna da yansıyan direnişleri sayesinde, ilk altı ay için tüm kazanımlarla birlikte %40’a varan zam elde edildi.

İmzalanan her yeni sözleşme ile çıta biraz daha yükselmeye devam ediyor. Grup sözleşmesinin imzalanmasından sonra 10 Nisan 2018 tarihine kadar geçen sürede Türk Metal yaklaşık 20 bin kişiyi kapsayan 54 ayrı **toplular sözleşme** imzaladı. İmzalanan sözleşmelerin ilk altı ay için alınan ücret zammı ortalaması %25 civarındadır. Bu sözleşmelerin çoğunluğunda tamamlayıcı Sağlık Sigortası, Banka Promosyonu, Ebeveyn Ölüm İzni hakları da **toplular sözleşme** kazanımları arasında yer alıyor.

Türk Metal Sendikası, MESS üyesi olmayan 156 ayrı şirketle

Üretmek, Kazanmak, Kazandırmak İstiyoruz

münferit sözleşme imzalamaktadır. Bu şirketlerin bazıları birden fazla işyeri olan işletmelerdir. Yeni örgütlenen işyerleriyle bu sayı artmaya devam ediyor. Öntümüzde 100'den fazla münferit işyeri sözleşmesi daha var. MESS sürecinde ve şimdiye kadar bağitlanan münferit sözleşmelerde elde edilen başarıların bundan sonraki sözleşmelerde de yakalanması için aynı sendikal anlayışla ve kararlılıkla mücadele edileceği, başta açıklamaları olmak üzere sendikamızın tüm yayın organlarında yer alan haber ve analizlerde açıkça görülmüştür.

DEĞERLENDİRME

MESS'le görüşme sürecinin sonunda, herkesi şaşırta çok başarılı bir sözleşme imzalandı. Daha sonra imzalanan münferit sözleşmelerde MESS ile belirlenen çitinin da üstünde kazanımlar elde edildi. Bundan sonraki süreçte de bu başarı grafiğinin devam edeceği görülmüştür. Bu başarıların Türk Metal Sendikası açısından aşağıda belirtilen temeller üzerinde yükseldiği söylenebilir.

1. Taslak hazırlık çalışmalarını üye tabanının talep ve düşünceleri doğrultusunda hazırlanmıştır. Büyük bir ciddiyet ve profesyonellikle emek, zaman ve kaynak harcanarak yürütülmüştür. Sözleşme taslağında kendi taleplerine yer verildiğini gören metal işçileri, sözleşme sürecinde

sendikamızın kararlarına uymuş ve mücadeleyi sahiplenmişlerdir.

2. Müzakere sürecinin tüm aşamaları sendikamızın, Türk Metal Sendikası Başkanlar Kurulunun nezaretinde yürütülmüştür. Kurul toplantılarında şube başkanlarının her biri üyelerinin talep beklentileri ile eylem ve etkinliklere hazırlık ve moral düzeylerini aktararak, örgütün gerçeklerine dayanan stratejiler oluşturulmasını sağlamışlardır.

3. Başkanlar Kurulu toplantılarında alınan kararlar kamuoyuna, işveren tarafına, yazılı ve görsel basına sadece Türk Metal Genel Başkanı Pevrul Kavlak tarafından aktarılmış, böylece süreç, Türk Metal Sendikamızın kurumsal kimliğini temsil eden Genel Başkan tarafından yönetilerek, söylem birliği ve örgüt disiplini korunmuştur.

4. Sendikamızın propaganda ve bilgilendirme araçları olan sosyal medya hesapları, internet siteleri, gazete ve dergileri ile yazılı ve görsel basın faaliyetleri sistematik ve etkin biçimde kullanılmıştır.

5. 2015 yılında yaşanan ve "metal fırtına" olarak adlandırılan eylemlerin metal işçilerinin sendikalarla ilişkileri ve mücadele bilinci konusunda yeni bir iklim yarattığı tartışılmaz bir gerçektir. Bu iklim, sendika tarafından işverenler karşısında işçilerin birlik ve dayanışmasının inşası için başarıyla şekillendirilmiş,

müzakereler sürecinde eylemli bir mücadele kararlılığına dönüştürülmüştür.

6. "Kırmızı çizgi" tartışmaları ve iş bırakma eylemleriyle taraflar arasında yaşanan gerginliklere rağmen Türk Metal, müzakere kapılarının kapanmamasına özel önem göstermiştir.

7. Bu süreçte yapılan eylemleri küçümseyici, sendika ile üyeleri arasında gıvensizlik yaratmaya yönelik eleştirilere ve kışkırtmalara teslim olunmamış, asıl mücadelenin MESS'e ve dolayısıyla işverenlere karşı verilmesi gerektiği düşüncesiyle hareket edilmiştir.

Özetle, işçilerin taleplerine ve düşüncelerine kulak vererek ve onların üretimden gelen gücüne dayanarak yürütülecek sendikal mücadelelerinin başarı getirdiği bir kez daha görülmüştür. Bu süreçte elde edilen başarılar, metal işçilerinin tüm beklentilerinin eksiksiz karşılandığını, Türk Metal Sendikası'nın sorunsuz ve eksiksiz bir mücadele yürüttüğünü göstermez. Elbette yapılması gereken daha çok şey vardır. Ancak 2017 MESS Grup TİS sürecinde ve münferit işyerlerinde verilen mücadeleler, sadece metal işçileri ve Türk Metal Sendikası için değil, Türkiye işçi sınıfının bundan sonraki mücadeleleri için de öğretici ve yol gösterici bir süreç olarak değerlendirilmelidir.